

Līvli

Nr.3.

1935.

Aigakēra "Līvli" ulzēndamist tygub

"Akateeminen Heimoklubi" Helsinkis.

August.

Īnda 10 sant.

Vīdōz aigast.

Luk. 19, 41-48.

Ja ku ta ležgōl jūs vol, siz, nāds jālgabō, ta itkiz yl tām, rōkandōs: Koks sa tieudōn sīe ents aigal ka, mis sinnōn armōks läks! Aga ni um salatētēk sin silmad jedst; siepierast, ku tulbōd pāvad, ku sin vijanikad sin ymmer kanst tīebōd ja sīnda ymmmer klōksōbōd ja sīnda amsi vājastōbōd; ja puostōbōd sīnda ja sin läpsi sīns ja āb jetat sīns kiv kīvvōn pālō, siepierast, ku sa ād uo tādōl pand ents lebbō-kālimiz aigō. Ja sizzōl lānd pyvakuoddō ta yrgiz ulzō ajjō nānt, kis kōpiksist, nānt pāl rōkandōs: Um keratōt: Ja min kuoda um pālandōks kuoda, aga tēg uot tām tiend rōvīld ou-kōks. Ja ta opatiz pyvakuodas jega pāva, aga yllist priestōrd ja kērēdtundijid ja rov yli-mōd votdīst tānda māzō tappō, ja ist liedat, kui sieda laz tiegōd, siepierast ku amad rouvz, kis kūlist, vojt tām pūol.

137-mōst psalmōst.

Mel. Ak Kungs un Dievs.

Mēg istizōm
Ja itkizōm
Sāl, Bābel jougud ajgas,
Ku mōtlizōm
Ja mādlizōm
Mēg Tsiont, lālams aigas.

Ents kāndlidi
Alabiži
Mēg ylzō kābiptizōm,
Alg' gintiji,
Vajastiji,
Sāg mād kādst loulō kyzzōm.

Mād pikstijid,
Jaravījid,
Sīn vōrōl mālō vizzō,
Ist uigōtō
Ka mād kādstō
Yl Tsion loul vel kyzzō.

Mittō kuigid,
Ab kunagid,
Ents vegiz Izand loulō
Mēg iz vōimō,
Iz tuodōmō,
Sāl vōrōl mālō loulō.

Jeruzalem,

Min sydam lem,
Až sākst sa minstō undōt,
Laz sāgō siz,
Volgō neilz,
Min jōva kež ka undōt.

Laz kujjōg kēl,
Až kōrd min mel,
Jeruzalemt āb mādōl,
Až riemōks ka
Ab volks min ta,
Ab panks ma tānda tādōl.

Ārmastōks volmi.

(lopandōks.)

Sāl yldiņ pilōb mād jeds lainist tiedōt ūda; ydōn um sin jara kaddōmōst, aga tuoī sāb knasistiz tāmstō piddiz. Tāma astab pāstōblajjō ja tēriptōb tuoizi, pūojō vajjijidi, kuoig pāl. Algid rōkandigid ārmastimizōst, ku tēg ād muostat tām jedst kūolō! Mityd sōnaks āb uo ulzō kītōt nei sūr pilkimi ja pieta-mi, kui sīe knas sōnaks: Ārmastōks.

Ārmastōks syndtōb jelamist, ja voidab tānda, kui ēntsta.

Sīes sīlmapilks, ku magub sūr mier ūda jelamiz ja kuo-limiz vailō, mēg vōimō nādō, mis mēg ents kulturōks, skūolō-dōks ja jelamizōks ūomō kāddō sānōd. Kas ūomō kazatōnd ris-tingt sellīzōks, kis um valmōz kūolimizōn vastō lādō ja ents-ta oppōrtō? Kas ūomō tānda kazatōnd vabaks, ku ta sāks aru sīest sūrst tuodstō, ārmastōks, kīnga nim um: Valmōzōn vōlda kūolimiz sāni?!

Ārmastōks ja jelami umat vastukstnikad; aga ārmastōks ja kūolimi umat sōbrad.

Eesti kiel pierrō Breinkopf Albert.

Kui laz kazatōgōm ents läpsi.

"Līvli", laz Jumal āndag sinnōn, rov mōtkōd tieutāndajizōn, pāva iggō!

Livlist naistpūoli, kas sa ka lugud ja panad tādōl sieda, mis sinstō sāb kyzdōt? Sa ūod rov kazatiji, sinnōn um pyva yl-zandōks virgs vōlda yl rov tul-

biz aiga. Kui killōbōd ežmīst sō-tōks panbōd kalamied sygž brētnad, mis sa rōkandōd ents pūo-gaks, ents tydarōks? Kas ne āt laps tōn yl sydaliz īmanta, kis ents rovvō ārmastōs leks kūolōmōn vastō? Kas sa mādlōd vel vannō Šaltjār jemmō, kis māddōn um jettōn neijen lōlidī ja nīzidi, ja leb jegayd nēsti virgtōb mād miels mād kūodiz jemad ylzandōks ents rov vastō? Ārmastōm ents jemakieldō ja opatōm sieda tiem ka ents laps tōn.

Lapst jēngōd āt tādōl pā-pijid ja väggō vastō vōtajid, sie pierast um māddōn virgs vol-mōst. Abōigistiz um, mōtlō ku läps unub jara.

Laps tōn um opatōmōst ārmastōm vanbīzi, rovvō ja Valdō. Kis um tigli līvli, āb lī ka jōva let̄li. Mis vōib yl selliz mōtlō, kis kieldōb jara vier, mis tām suonis jūoksōb? Kui vōib sellist ouvōstō?

Māddōn um kazatōmōst Vald jelanikidi, kis ouvōstōbōd rovvō ja sieda mādō, mis tūontīn ai-gastō um vond muinist entsōm. Māddōn um kazatōmōst sellizi, kis mūostabōd jellō kubsō tuoiz rovvōks ilm kaddō ja gintō, sellizi, kis votsōbōd sōbridi ents Valds nānt vaild, kis murtōbōd ka yl piškiz rov kultur ja vaimliz volmiz, sieda vīds pāvlikizō.

Tāuž ouvōstimi volgō mād kaimad ja ullizmā sūgud vastō, aga ne āt set suglist mād laps tōn.

Sydam kiebit ja ārmastōks volgō mād ents Māiza vastō. Ja, az mēg līm ydmēlist ja votsōm tygtimist ižents mā siris, siz sieda ka līedam. Meg uom "Ejm-kūolta" kaitisijid. Mād pūogad ja tydard āt valmōd parimstiz ents ta oppōrtō, āb ku andō midagid jara sīest kuoltast, mis pierri-jid meg paldīn uom.

Armōd jemad, pilōm virgs yl ents laps tōn, siz nēsi kazab jel-zi vaim yl izama - "Latvija". Piški pēslinki.

Mazirbe kylast. Kie vad yrgiz väggō kazliz aigaks. Vīmō iz ūo pāgin, set nei jennō, ku kyldōt vīla jōvist idiz ja kaziz. Ka paldīn um nūrmōd vol-mi jōva ja ajnō voj emīn kaz-zōn ku mūlin, set mer, kalamied pelmiz kūoz um tyja. Nei veitō lesti, kui tāmnaigast āb ūo vond kōgi, randas nēdi vostō pīga-tagā āb sā, kalamiedōn entsōdōn āb ūo nēdi, mis syōdō. Ama lūo-

list ja sīlkid vejmiz pāl. Mingist ḍrad jālgabnikad, gyl-sin rov kīdes? Kas sa nīzōd ents gjid, āt nādōbōd rānda kouṭi. aga ka nēdi volks neme tām-sōvvō kyllōld veitō; ja az ma perizōks vel mādlōb sieda, ku "Līvōd ūt" um kuoda myrtimiz jaguks rōdarangōks grantō kubbō vieddōn, siz um ama kītōt, mis mād yrdizōs, jegapāvalizōs jelamizōs volks tādōl pandōb.

Irainika

Tādōl panmīzōks.

Māddōn um paldīn kyllōld nūordi līvliži, kis āt kyl skūolōd ja opatōks loptōnd, kyl ka paldīn vel lābōd skūoliz ja opatōksō tygtōt sie-pierast, ku ne āt līvlist. Ja ku meg kyzzōm, mikspierast ne sait ja sābōd tygtōt, siz um vastatōks: "Sie pierast, laz ne ābtōgōd yllōpiddō līvlist kul-tur ja kiel."

Tādzi līvlist kiel yllōpidaji um aigakera "Līvli", ja volks mōtlōmōst, ku mādlōtōt nūord līvlist ka sūr in-tōks tām ulzōtulmiz jūs jagē vōtakst. Aga praktik nägtōb pō-rizpāl muitist bildō. Arald, väggō arald, um nēsti siedaig-sāpi mingi midagid kaimōn tuon mōn painimiz (drukimiz) jaguks, az ta āb ūo vond īskiz, se um, jega kōrd jegayks īskiz sie pierast tuoim puolst paldō

Algīd vōtagid tuota vi-gaks, algīd vōtagid vigaks, ku tuoimiji tegiz ykskōrd sieks tulab valdōl, mis ta tāddōn juba set kōrd um jeddōn pand ja yl mis ta ka aigakeras um keratōn. Sōvvō teg uot emīn kubs, tas rāndal, siz ydkōks ja tuoizkōks vōib kubbō sādō, aga kui laz mūlaigal tuoimiji te-di sag käddō, te-di jegaytō je-ga ku pālam?

Algīd pidagid ents kyp-dōl vaka all, aga jagigigid si-tiedamizōst, mis teg uot ents sand, ents velidōn ja sōzardō, līvlist rovvōn! - Siz teg tāu-tōt sīe, tād pāl pandōt lūo-tōks.

Tuoimiji.

Sampo, lappōd puoiški.
(Laplis muininīz. Īstīkielst S. Topelius pierrō.)

Jelist ykskōrd miez ent naizkōks. Ne jelist kougōl La-pōdmāl, Aimio ymmarkout̄s, sūr Teno joug ležgōl. Se kuož um tyja ja kōgari, aga laplist

puciškiz vanbist volt selliziš mōtkis, ku äb kusköl yl ama mā ilma äb ūo, äb nei valdō lunda, äb nei sieldidij touvō-tēdi, äb ka nei knassō vermild palamist, ku säl Aimios. Säl ne volt tienöd entsön selliz jetōb kūoz, mingist ne salpuol at, Pūd nānt jūs äb kazab, set piskist, gōdalist kōvvōd, missidi volks emiñ pōzōdōks, äb ku pūdkōks nutamōst. Tēg kyzzöt, kust ne siz sait bālkidi tuba tiemiz pierast? Ne vōtist pienöd sovad, kōvvō vitsad, pystist nānt lum sizzōl pystō, ja sidist tutkamōd ristpāl kubbō. Siz ne viedist ymmar sovad pōddōrd nāgōd, nei ku sien aman sugiz tsukkōrpā nāg, ja nānt ttuba vol valmōz. Aga Tsukkōrpā tutkamōl ne volt jettönd ouk, kust sov ulzō leks, az ne ents tubas tūlda teit, ja tuoiz ouk ne volt tiend tuba lōinagpōuliz kylgō, kust ne sizzōl ja ulzō ropist. Sellī vol laplist tuba, ja laplist ūmm pierrō vol ta lemm ja ovar, algō ka nāntōn muitist lovvo, ja muitist pōrandō iz ūo, ku valda lum.

Vanbistōn vol piški pūoga, Sampo nimkōks, ja se nim tāntōb laplist māl vōpp. Aga Sampo vol nei rikaz, ku tämmōn volt kaks nimmō, ydst iz ūo vel kyllōld. Ykskōrd vol tund vōrōd izandōn kienendōn volt sūrd, karrist, kaskōd sālgas, tubbō novvōm. Nāntōn volt ypi väldad lum kīldōd, mingizi laplist vananai vel mittō kunagid jedmōl iz ūo nānd, ja mis ne tsukkōrōks nutist. Set magdist lum kīldō ne andist ka Sampon ja kitist, tām puoskidi silastōs:

"Lapli! Lapli!" Aga ne ist mūostat rōkandō, siepierast ku mityks nesti iz tund laplist kiel-dō. Ja ne matkist piga pūoi puol jara, Jeimier ja Europa ama puoializz kāla puol mis nim um Pūokāla. Aga vananai pidiz sūrdō azzō nesti vōrōst izandist ja nānt väldast, mag-dist, lumst, ja sied aigald yrgiz ta puoigō "Laplizōks" nuttō.

"Min mielst um Sampo pā-gin parim nim," rōkandiz nōkrōld iza." Sampo tāntōb rikust; ala sina, nai, mittō puolg sieda nimmō, sieda ma sin kitōb! Mäd Sampost tulab vel ykskōrd lap-list kōpig, ja tuontō pōddōrd, ja vižkymdō tubad välikšiji. Kyl sa nād, nai, kyl sa sieda nad!"

"Sieda ni kyl, aga Lapli ama sīeks um nei pieni nim," rōkandiz vananai. Ja ta nutiz

puoiskist Laplizōks ja vanamiez nutiz tānda Sampoks. Um tīeda-mōst ka, ku puois iz ūo vel ristōt, siepierast ku sielaigal iz ūo pāppō kakškymdō pilgōm ymmarkouts."Mūnaigast vīm pūoga pāp jurō ristbōks," rōkandiz vanamiez saggōld. Aga jegakōrd tul mingi vibtimi ja nei ej mat-kimi tagan ja pūoga ristōmōt.

Sampo Lapli vol piski ymmargoutlimi puois, seis vōi kādōks aigastō vana. Tämmōn volt mustad ibukst ja sīlmad, piški trymp nana ja lajga sū, kūodin neme izan entsön, mis Lappōdmāl sāb piidtōt knassōmōks. Sam-po vol entsūrit pierrō dankti puois. Tämmōn volt entsōp lōižōd, missōdōks ta Teno jōug kōnkist saggōld, māzō ajliz ja tämmōn vol entsān vāki pōddōr, kientō ta entsān sāp jeddō pañ. Ja, volkst tēg nānd, kui siz lum pīla tām ymmar nūziz, ku ta yl jeij ja kūordōd lum pūontōkst ruoikiz, neiku puoi-sōst mittōmidagi mū iz ūo nādōb, ku yd piški musta ibukst tuss.

"Se äb vōi mittō kuna-gid jōvamōks vōlda, ku pūoga äb sā ristōt," rōkandiz jema. "Su-dud vōibōd tām māgud vail māzō murdō. Vōi vōib tämmōn vas-tō pūtō va Hid, sīe äbjōva vaim, kūldasārali pōddōrd pār, siz laz Jumal voidag! kui siz puoisan lāb, kis vel äb ūo ristōt."

Sampo kūliz sellizi sōndi ja yrgiz mōtlō, mingi kyl sellī pōddōr vōib vōlda, kien at kuldist sārad." Sien um kyl knassōn volmōst, arriz ta; "laz sellīst nādō sāg, vōib kyl ykskōrd Rastekainen māggōl lādō!" - Rastekainen um sūr, kuori ja pālaz māg nugar, mis vīd vōi kūd pilgōm tagan paitab, kūodin Aimio sāpi.

"Puois, kūl, nei sa ala rōkand!" riđliz jema. "Mis sa tīedad! Rastekainen um perri kured pieza ja säl jelab Hid.

"Kas Hid? Kis se sellī um kyziz Sampo.

Vananai ei josabōnōks. "Ät kyl sīe puoisan ne kūorad val dip! mōtliz ta ents jūs. Mis minnōn vol, tämmōn kūlōs, rō-kandōmōst? Volks parim, ku ta oppōks Rastekainenō kartam." - Ja ta kitiz:" Pai pūoga, mittō kunagid sa ala li Rastekainer māggōl: säl jelab Hid, sūr māgud kōpig, kien tīera pōldōr um yksainagi sūtāuz ja piški zi puosidi ta nielōb kui ma-sali!"

Sieda kūlōs ei Sampo emi,

mōtlōm, aga iz vastat mittō mīdagid. Ents jūs ta mōtliz: "Volks kyl väggō jōvist, ku ma ykskōrd sāks nādō sellist immō, neme māgud kōngt, aga set kougond!"

Talspyvsti volt juba kuolmēnēla nādilt lānd, ja Lappōdmāl vol vel ydōkabal pimdō. Sāl iz ūo mittō mingist vaitō vail ūomōg, lōinagstaiga ja ūdōg; vol set yō, ja ku paistiz ja vermīld palist ja touvōtādōd pilkist pāvad yōd lebbō. Sampon leks aiga pitkaks. Se vol juba kōgin, ku ta periz kōrd vol pāvvō nānd, ta vol pigataga ja-ra unnōn mingi se vol, ja az mingi yl sōv rōkandīt, siz Sampo iz mādōl mudō, ku yd, kui masald tānda siel aigal volt vājastōnd ja tānd tānda jara syōdō. Siepierast ka Sampo sōvvō surd iz vodlō, pā aza set, ku volks neijen sieldōmt, lēz vōigō lōizōdōks ajlō.

Yd lōinagstaigal, laz kyl pimdō yō, kitiz Lapli iza: "Tul tān, ma sin nägtōb midagid!" Sampo ropiz tubast ulzō ja vāntliz lōinag pūol, kus pūol iza kädkōks nägtiz. Ta neiz sāl piškiz, puniz sieldōm vīrkiz touvō ajgas paistam. "Kas sa tiedad, mis se um?" kyziz iza.

"Se sāl lōinag all?" kyziz puois. Ta tūndiz kyl touvō aridi ja tiediz ku vermīld lōinag all äb palat.

"Se iz", kitiz iza. Se um pāaval. Mupō vōi tagamūpō meg nām ka pāvvō ēntšta. Vāntl, kui sie pāavalas punub Rastakainen māg nugar!"

Sampo vāntliz lānd pūol ja neiz, kui lum punni paistiz kougoz Rastakainen māg nugar tutkamōl, mis ta kōgin iz ūo nānd. Akistiz rabiz tāmmōn mīlō, kui väggō ta tāks, laz vōind kougond nādō māg kōngt.

Yl sie mōtliz Sampo ama pāva ja pūol yōdō. Ta tāz mag-gōm innō, aga unn iz tul silmiz. "Oi," mōtliz ta, "voks kyl javist sieda māg kōngt ykskōrd nādō sādō!" Ja nei yd mōtlōs pugiz ta perizōks pōddōr nāgō ald ulzō, mis sizal ta vol maggōn, ja siz uks oukst ulzō. Ullō vol nei kylma, ku touvōtādōd kui tulkiela pilkist ja lum jālgad all nōrziz. Aga Sampo Lapli äb ūo ārga mīez, - ta iz pan sieda jenō miksmōks. Tāmmōn vol nāgi am sālgas, nāgist byksōd ja karriz nāgōst kāngad jalgas, nāgi kybar pās ja nagist kindōd kāds. Nei edōn ta vāntliz touvōtādōd pāl ja pidiz nōvvō, mis tiedō.

Sāl ta kūliz, ku tām pōd-

dōr, äb kui kougoñ tāmst, jālgaks lūnda krōpsiz, "Mis volks, až ma tām jeddō panks?" mōtliz Sampo.

Mōtlōtōt-tīedōt. Sampo pāstiz pōddōr sāp jeddō, kui yrđōn, ja pan tāta riksō pids tyjjō lum lagdō. "Lām rāz, razkiški, Rastakainen pūol," mōtliz ta iz ents jūs. Ja nei ruoikiz ta yl lum, jeij, yl joug, ja siz Teno joug tuola pūolist kūoltast ylzō, ja ni vol, Sampo Norrama jags, siepierast ku Teno joug um sīra. Aga mis Sampo siest tiediz?

Ta neiz ku sudud neme agist pinid rieggō ymmar juoksist, kalōs pōddōrt käddō sādō, aga nēdi iz pan Sampo jenō miksmōks. Ta tiediz sieda, ku mityks suz iz ūo nei kieri-di, kui tām jōva pōddōr. He! mingiz jūonkōks sāp līndiz yl māgud ja kivid, nei ku tūl ūgiz yd pids kūoridi! Aga Sampo Lapli lasiz ydōkabal jeddōpēdi. Kaps, kaps rabist pōddōr jālgad kābad vastō lūnda ja kūordōd māg nugard neme juoksist tāgīzpēdi. Sampo lasiz aga riksōm. Ta iz tund mūdō, ku vītsō yl kierdiz jeddōpēdi sāmiz.

(Jatkus sōdašpōdi.)
M.

Lāja pyvad Mikeltornis kylas.

Pyvapāvan, 18. augustōs, sait tegiz pitka aiga pierro pīdtōt lāja pyvad Mikeltornis kylas. Kyla valgamā rāndanangō vol tund kubbō rouvsti Lielirbe, Mikeltornis ja Lūžpa kylis, ymmōr sada. Kyl uendzōl sadiz vīmō, mis pierro, lātō yrgōs, ei paikōl. Jutlizi kītist Rīnda pāp Zēcen letkiels ja pāp Erviō līvōd kiels. Jo obbō, pierro lōinagstaigō vīvel skuoltubas pālandōks stūnd līvōd kiels.

E.

Ulzāndaji: M. Stalte.

Tuoimiji: K. Stalte.

Adres: Mazirbe, Latvija.